

PROF. DR HAB. WITOLD HENSEL,
CZŁONEK RZECZYWISTY POLSKIEJ AKADEMII NAUK.
W OSIEMDZIESIĘCIOPIĘCIOLECIE URODZIN

Zapewne od początków myślącej ludzkości, tj. prawdopodobnie jeszcze przed *Homo erectus*, ludziom, którzy przekroczyli wiek określany przez Amerykanów jako *spring chicken*, lata minione często zbijają się w mozaikę — jak w kalejdoskopie — i zdają się być tylko chwilką. Niestety, dotyczy to i mnie. Stąd w każdym z moich obrazów mozaikowych dotyczących Instytutu zawsze pojawia się centralna postać Profesora Witolda Hensla — nie najmniejsza fizycznie, a na pewno gigantyczna pod względem umysłu i czynu. Oczywiście pamiętam Go również z uniwersyteckich lat szczenięcych jako wykładowcę historii kultury materialnej Słowiańszczyzny wczesnośredniowiecznej — przedmiotu, który z uwagi na moje osobiste zainteresowania wydawał mi się mocno zgrzebny i mało romantyczny. Jednakże do śmierci pozostanie mi w pamięci obrazek z roku 1958. Spotkany przy jakiejś okazji Profesor Hensel powiada do mnie: „Panie! Niech się pan stara o aspiranturę w Instytucie”. Moje zainteresowania paleolitem były bowiem w owym czasie tzw. dyscypliną deficytową w Warszawie. Na aspiranturę zdałem i właśnie to zdarzenie przesądziło o całym moim życiu naukowym. Nie dziw, że je tak dobrze pamiętam.

Tak jak ja bez pomocy i inicjatywy profesora Hensla zapewne nie majsterkowałbym nigdy przy archeologii epoki kamienia, a w wieku późniejszym wybrałbym pracę za granicą, tak wielu profesorów archeologii w Instytucie Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk i gdzie indziej, zapewne uprawiałyby inne zawody, a polska archeologia pradziejowa i wczesnośredniowieczna nie zajmowałaby tak ważnej pozycji w Europie. Nie wiem nawet, czy Instytut Historii Kultury Materialnej, poprzednik Instytutu Archeologii i Etnologii, by istniał.

Instytut Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk powołano bowiem uchwałą Prezydium Rządu PRL 19 listopada 1953 roku. Jednak powstanie nowego instytutu w ramach formującej się wówczas Polskiej Akademii Nauk miało również swoją prehistorię. Załącznikiem IHKM było utworzone w roku 1948 przy Ministerstwie Kultury i Sztuki Kierownictwo Badań nad Początkami Państwa Polskiego, które uznało za nadrzędny cel prowadzenie kompleksowych badań archeologicznych najstarszych ośrodków osadniczych państwa piastowskiego. Inspiracją była zbliżająca się rocznica tysiąclecia Chrztu Polski i jej państwowości, tzw. Milenium. Młodzi energiczni uczeni, przed którymi otwierał się świat naukowy Polski powojennej,

związani z Kierownictwem Badań, stali się inicjatorami powołania instytutu, który miał się koncentrować na badaniu historii kultury materialnej, rozumianej jako dyscyplina jednocząca archeologię z historią gospodarczą i etnografią. A byli to profesorowie: Aleksander Gieysztor (1916–2000), Witold Hensel i Kazimierz Majewski (1903–1981). W roku 1954 dyrekturę Instytutu objął Profesor Hensel i pełnił tę służbę do przejścia na emeryturę w 1989 roku. Całe 35 lat sukcesów, odnoszonych nieraz w trudnym środowisku politycznym i gospodarczym. To właśnie dzięki Niemu Instytut Archeologii i Etnologii obecny jest w całej Polsce i wielu miejscach świata.

Przecież to właśnie z nazwiskiem Profesora Hensla wiążą się jedne z najważniejszych inicjatyw naukowych Instytutu, tzw. wielkie syntezy. Pierwsza zaczęła ukazywać się w druku *Prahistoria ziem polskich* (1975–1986), której 6 tomów objęło najstarsze dzieje Polski do czasów starożytnych włącznie. W latach 1976 i 1981 ukazały się dwa tomy obszernego opracowania pt. *Etnografia Polski. Przemiany kultury ludowej*. W wyniku zbiorowego wysiłku kilkudziesięciu badaczy opublikowano w latach 1978–1979 sześć tomów *Historii kultury materialnej Polski w zarysie*. Te pomnikowe dzieła stały się kanonem polskiej archeologii, etnologii i historii kultury materialnej.

Nie tak dawno temu pisałem wstęp do specjalnego numeru „Archeologii Polski” poświęconego osiemdziesięcioleciu Profesora Hensla. Tytuł brzmiał: *Dopiero Osiemdziesiąt Lat*, bowiem tak naprawdę to nie lata są ważne — lecz dzieło. Cóż więc znaczą lata i mniej lub bardziej okrągłe rocznice? Są okazją, by znów pomyśleć o wielkiej postaci Jubilata.

Romuald Schild

BIBLIOGRAFIA PRAC PROF. DR. HAB. WITOLDA HENSLA ZA LATA 1990-2002
I UZupełNIENIA ZA LATA WYDZIEŁOWE*

1994

*Polityka Władcy I i jej realizacja. Dobra Dziej — Interpretacja i wybrane problematyki. Pomorska — Aspekty kultury wczesnośredniowiecznej. Dział gospodki Świdawo? Geneza Polity — Kwestia czy Główna? Przemiany Polityki. Chryzostomus w naszej kulturze. Nauka i sztuka w kulturze średnio-wiekowej. [w:] Dział gospodki Świdawo, Warszawa, s. 9-106, 207-211, 245-249, 255-276.***

* Dział gospodki w kulturze wczesnośredniowiecznej prof. dr. Witolda Hensla za lata 1954-1967, „Archeologia Polski” t. 9: 1963, s. 1-4, 100-176; t. 10: 1964, s. 1-4, 100-176; t. 11: 1965, s. 1-4, 100-176; t. 12: 1966, s. 1-4, 100-176; t. 13: 1967, s. 1-4, 100-176; t. 14: 1968, s. 1-4, 100-176; t. 15: 1969, s. 1-4, 100-176; t. 16: 1970, s. 1-4, 100-176; t. 17: 1971, s. 1-4, 100-176; t. 18: 1972, s. 1-4, 100-176; t. 19: 1973, s. 1-4, 100-176; t. 20: 1974, s. 1-4, 100-176; t. 21: 1975, s. 1-4, 100-176; t. 22: 1976, s. 1-4, 100-176; t. 23: 1977, s. 1-4, 100-176; t. 24: 1978, s. 1-4, 100-176; t. 25: 1979, s. 1-4, 100-176; t. 26: 1980, s. 1-4, 100-176; t. 27: 1981, s. 1-4, 100-176; t. 28: 1982, s. 1-4, 100-176; t. 29: 1983, s. 1-4, 100-176; t. 30: 1984, s. 1-4, 100-176; t. 31: 1985, s. 1-4, 100-176; t. 32: 1986, s. 1-4, 100-176; t. 33: 1987, s. 1-4, 100-176; t. 34: 1988, s. 1-4, 100-176; t. 35: 1989, s. 1-4, 100-176; t. 36: 1990, s. 1-4, 100-176; t. 37: 1991, s. 1-4, 100-176; t. 38: 1992, s. 1-4, 100-176; t. 39: 1993, s. 1-4, 100-176; t. 40: 1994, s. 1-4, 100-176; t. 41: 1995, s. 1-4, 100-176; t. 42: 1996, s. 1-4, 100-176; t. 43: 1997, s. 1-4, 100-176; t. 44: 1998, s. 1-4, 100-176; t. 45: 1999, s. 1-4, 100-176; t. 46: 2000, s. 1-4, 100-176; t. 47: 2001, s. 1-4, 100-176; t. 48: 2002, s. 1-4, 100-176; t. 49: 2003, s. 1-4, 100-176; t. 50: 2004, s. 1-4, 100-176; t. 51: 2005, s. 1-4, 100-176; t. 52: 2006, s. 1-4, 100-176; t. 53: 2007, s. 1-4, 100-176; t. 54: 2008, s. 1-4, 100-176; t. 55: 2009, s. 1-4, 100-176; t. 56: 2010, s. 1-4, 100-176; t. 57: 2011, s. 1-4, 100-176; t. 58: 2012, s. 1-4, 100-176; t. 59: 2013, s. 1-4, 100-176; t. 60: 2014, s. 1-4, 100-176; t. 61: 2015, s. 1-4, 100-176; t. 62: 2016, s. 1-4, 100-176; t. 63: 2017, s. 1-4, 100-176; t. 64: 2018, s. 1-4, 100-176; t. 65: 2019, s. 1-4, 100-176; t. 66: 2020, s. 1-4, 100-176; t. 67: 2021, s. 1-4, 100-176; t. 68: 2022, s. 1-4, 100-176; t. 69: 2023, s. 1-4, 100-176; t. 70: 2024, s. 1-4, 100-176; t. 71: 2025, s. 1-4, 100-176; t. 72: 2026, s. 1-4, 100-176; t. 73: 2027, s. 1-4, 100-176; t. 74: 2028, s. 1-4, 100-176; t. 75: 2029, s. 1-4, 100-176; t. 76: 2030, s. 1-4, 100-176; t. 77: 2031, s. 1-4, 100-176; t. 78: 2032, s. 1-4, 100-176; t. 79: 2033, s. 1-4, 100-176; t. 80: 2034, s. 1-4, 100-176; t. 81: 2035, s. 1-4, 100-176; t. 82: 2036, s. 1-4, 100-176; t. 83: 2037, s. 1-4, 100-176; t. 84: 2038, s. 1-4, 100-176; t. 85: 2039, s. 1-4, 100-176; t. 86: 2040, s. 1-4, 100-176; t. 87: 2041, s. 1-4, 100-176; t. 88: 2042, s. 1-4, 100-176; t. 89: 2043, s. 1-4, 100-176; t. 90: 2044, s. 1-4, 100-176; t. 91: 2045, s. 1-4, 100-176; t. 92: 2046, s. 1-4, 100-176; t. 93: 2047, s. 1-4, 100-176; t. 94: 2048, s. 1-4, 100-176; t. 95: 2049, s. 1-4, 100-176; t. 96: 2050, s. 1-4, 100-176; t. 97: 2051, s. 1-4, 100-176; t. 98: 2052, s. 1-4, 100-176; t. 99: 2053, s. 1-4, 100-176; t. 100: 2054, s. 1-4, 100-176; t. 101: 2055, s. 1-4, 100-176; t. 102: 2056, s. 1-4, 100-176; t. 103: 2057, s. 1-4, 100-176; t. 104: 2058, s. 1-4, 100-176; t. 105: 2059, s. 1-4, 100-176; t. 106: 2060, s. 1-4, 100-176; t. 107: 2061, s. 1-4, 100-176; t. 108: 2062, s. 1-4, 100-176; t. 109: 2063, s. 1-4, 100-176; t. 110: 2064, s. 1-4, 100-176; t. 111: 2065, s. 1-4, 100-176; t. 112: 2066, s. 1-4, 100-176; t. 113: 2067, s. 1-4, 100-176; t. 114: 2068, s. 1-4, 100-176; t. 115: 2069, s. 1-4, 100-176; t. 116: 2070, s. 1-4, 100-176; t. 117: 2071, s. 1-4, 100-176; t. 118: 2072, s. 1-4, 100-176; t. 119: 2073, s. 1-4, 100-176; t. 120: 2074, s. 1-4, 100-176; t. 121: 2075, s. 1-4, 100-176; t. 122: 2076, s. 1-4, 100-176; t. 123: 2077, s. 1-4, 100-176; t. 124: 2078, s. 1-4, 100-176; t. 125: 2079, s. 1-4, 100-176; t. 126: 2080, s. 1-4, 100-176; t. 127: 2081, s. 1-4, 100-176; t. 128: 2082, s. 1-4, 100-176; t. 129: 2083, s. 1-4, 100-176; t. 130: 2084, s. 1-4, 100-176; t. 131: 2085, s. 1-4, 100-176; t. 132: 2086, s. 1-4, 100-176; t. 133: 2087, s. 1-4, 100-176; t. 134: 2088, s. 1-4, 100-176; t. 135: 2089, s. 1-4, 100-176; t. 136: 2090, s. 1-4, 100-176; t. 137: 2091, s. 1-4, 100-176; t. 138: 2092, s. 1-4, 100-176; t. 139: 2093, s. 1-4, 100-176; t. 140: 2094, s. 1-4, 100-176; t. 141: 2095, s. 1-4, 100-176; t. 142: 2096, s. 1-4, 100-176; t. 143: 2097, s. 1-4, 100-176; t. 144: 2098, s. 1-4, 100-176; t. 145: 2099, s. 1-4, 100-176; t. 146: 2100, s. 1-4, 100-176; t. 147: 2101, s. 1-4, 100-176; t. 148: 2102, s. 1-4, 100-176; t. 149: 2103, s. 1-4, 100-176; t. 150: 2104, s. 1-4, 100-176; t. 151: 2105, s. 1-4, 100-176; t. 152: 2106, s. 1-4, 100-176; t. 153: 2107, s. 1-4, 100-176; t. 154: 2108, s. 1-4, 100-176; t. 155: 2109, s. 1-4, 100-176; t. 156: 2110, s. 1-4, 100-176; t. 157: 2111, s. 1-4, 100-176; t. 158: 2112, s. 1-4, 100-176; t. 159: 2113, s. 1-4, 100-176; t. 160: 2114, s. 1-4, 100-176; t. 161: 2115, s. 1-4, 100-176; t. 162: 2116, s. 1-4, 100-176; t. 163: 2117, s. 1-4, 100-176; t. 164: 2118, s. 1-4, 100-176; t. 165: 2119, s. 1-4, 100-176; t. 166: 2120, s. 1-4, 100-176; t. 167: 2121, s. 1-4, 100-176; t. 168: 2122, s. 1-4, 100-176; t. 169: 2123, s. 1-4, 100-176; t. 170: 2124, s. 1-4, 100-176; t. 171: 2125, s. 1-4, 100-176; t. 172: 2126, s. 1-4, 100-176; t. 173: 2127, s. 1-4, 100-176; t. 174: 2128, s. 1-4, 100-176; t. 175: 2129, s. 1-4, 100-176; t. 176: 2130, s. 1-4, 100-176; t. 177: 2131, s. 1-4, 100-176; t. 178: 2132, s. 1-4, 100-176; t. 179: 2133, s. 1-4, 100-176; t. 180: 2134, s. 1-4, 100-176; t. 181: 2135, s. 1-4, 100-176; t. 182: 2136, s. 1-4, 100-176; t. 183: 2137, s. 1-4, 100-176; t. 184: 2138, s. 1-4, 100-176; t. 185: 2139, s. 1-4, 100-176; t. 186: 2140, s. 1-4, 100-176; t. 187: 2141, s. 1-4, 100-176; t. 188: 2142, s. 1-4, 100-176; t. 189: 2143, s. 1-4, 100-176; t. 190: 2144, s. 1-4, 100-176; t. 191: 2145, s. 1-4, 100-176; t. 192: 2146, s. 1-4, 100-176; t. 193: 2147, s. 1-4, 100-176; t. 194: 2148, s. 1-4, 100-176; t. 195: 2149, s. 1-4, 100-176; t. 196: 2150, s. 1-4, 100-176; t. 197: 2151, s. 1-4, 100-176; t. 198: 2152, s. 1-4, 100-176; t. 199: 2153, s. 1-4, 100-176; t. 200: 2154, s. 1-4, 100-176; t. 201: 2155, s. 1-4, 100-176; t. 202: 2156, s. 1-4, 100-176; t. 203: 2157, s. 1-4, 100-176; t. 204: 2158, s. 1-4, 100-176; t. 205: 2159, s. 1-4, 100-176; t. 206: 2160, s. 1-4, 100-176; t. 207: 2161, s. 1-4, 100-176; t. 208: 2162, s. 1-4, 100-176; t. 209: 2163, s. 1-4, 100-176; t. 210: 2164, s. 1-4, 100-176; t. 211: 2165, s. 1-4, 100-176; t. 212: 2166, s. 1-4, 100-176; t. 213: 2167, s. 1-4, 100-176; t. 214: 2168, s. 1-4, 100-176; t. 215: 2169, s. 1-4, 100-176; t. 216: 2170, s. 1-4, 100-176; t. 217: 2171, s. 1-4, 100-176; t. 218: 2172, s. 1-4, 100-176; t. 219: 2173, s. 1-4, 100-176; t. 220: 2174, s. 1-4, 100-176; t. 221: 2175, s. 1-4, 100-176; t. 222: 2176, s. 1-4, 100-176; t. 223: 2177, s. 1-4, 100-176; t. 224: 2178, s. 1-4, 100-176; t. 225: 2179, s. 1-4, 100-176; t. 226: 2180, s. 1-4, 100-176; t. 227: 2181, s. 1-4, 100-176; t. 228: 2182, s. 1-4, 100-176; t. 229: 2183, s. 1-4, 100-176; t. 230: 2184, s. 1-4, 100-176; t. 231: 2185, s. 1-4, 100-176; t. 232: 2186, s. 1-4, 100-176; t. 233: 2187, s. 1-4, 100-176; t. 234: 2188, s. 1-4, 100-176; t. 235: 2189, s. 1-4, 100-176; t. 236: 2190, s. 1-4, 100-176; t. 237: 2191, s. 1-4, 100-176; t. 238: 2192, s. 1-4, 100-176; t. 239: 2193, s. 1-4, 100-176; t. 240: 2194, s. 1-4, 100-176; t. 241: 2195, s. 1-4, 100-176; t. 242: 2196, s. 1-4, 100-176; t. 243: 2197, s. 1-4, 100-176; t. 244: 2198, s. 1-4, 100-176; t. 245: 2199, s. 1-4, 100-176; t. 246: 2200, s. 1-4, 100-176; t. 247: 2201, s. 1-4, 100-176; t. 248: 2202, s. 1-4, 100-176; t. 249: 2203, s. 1-4, 100-176; t. 250: 2204, s. 1-4, 100-176; t. 251: 2205, s. 1-4, 100-176; t. 252: 2206, s. 1-4, 100-176; t. 253: 2207, s. 1-4, 100-176; t. 254: 2208, s. 1-4, 100-176; t. 255: 2209, s. 1-4, 100-176; t. 256: 2210, s. 1-4, 100-176; t. 257: 2211, s. 1-4, 100-176; t. 258: 2212, s. 1-4, 100-176; t. 259: 2213, s. 1-4, 100-176; t. 260: 2214, s. 1-4, 100-176; t. 261: 2215, s. 1-4, 100-176; t. 262: 2216, s. 1-4, 100-176; t. 263: 2217, s. 1-4, 100-176; t. 264: 2218, s. 1-4, 100-176; t. 265: 2219, s. 1-4, 100-176; t. 266: 2220, s. 1-4, 100-176; t. 267: 2221, s. 1-4, 100-176; t. 268: 2222, s. 1-4, 100-176; t. 269: 2223, s. 1-4, 100-176; t. 270: 2224, s. 1-4, 100-176; t. 271: 2225, s. 1-4, 100-176; t. 272: 2226, s. 1-4, 100-176; t. 273: 2227, s. 1-4, 100-176; t. 274: 2228, s. 1-4, 100-176; t. 275: 2229, s. 1-4, 100-176; t. 276: 2230, s. 1-4, 100-176; t. 277: 2231, s. 1-4, 100-176; t. 278: 2232, s. 1-4, 100-176; t. 279: 2233, s. 1-4, 100-176; t. 280: 2234, s. 1-4, 100-176; t. 281: 2235, s. 1-4, 100-176; t. 282: 2236, s. 1-4, 100-176; t. 283: 2237, s. 1-4, 100-176; t. 284: 2238, s. 1-4, 100-176; t. 285: 2239, s. 1-4, 100-176; t. 286: 2240, s. 1-4, 100-176; t. 287: 2241, s. 1-4, 100-176; t. 288: 2242, s. 1-4, 100-176; t. 289: 2243, s. 1-4, 100-176; t. 290: 2244, s. 1-4, 100-176; t. 291: 2245, s. 1-4, 100-176; t. 292: 2246, s. 1-4, 100-176; t. 293: 2247, s. 1-4, 100-176; t. 294: 2248, s. 1-4, 100-176; t. 295: 2249, s. 1-4, 100-176; t. 296: 2250, s. 1-4, 100-176; t. 297: 2251, s. 1-4, 100-176; t. 298: 2252, s. 1-4, 100-176; t. 299: 2253, s. 1-4, 100-176; t. 300: 2254, s. 1-4, 100-176; t. 301: 2255, s. 1-4, 100-176; t. 302: 2256, s. 1-4, 100-176; t. 303: 2257, s. 1-4, 100-176; t. 304: 2258, s. 1-4, 100-176; t. 305: 2259, s. 1-4, 100-176; t. 306: 2260, s. 1-4, 100-176; t. 307: 2261, s. 1-4, 100-176; t. 308: 2262, s. 1-4, 100-176; t. 309: 2263, s. 1-4, 100-176; t. 310: 2264, s. 1-4, 100-176; t. 311: 2265, s. 1-4, 100-176; t. 312: 2266, s. 1-4, 100-176; t. 313: 2267, s. 1-4, 100-176; t. 314: 2268, s. 1-4, 100-176; t. 315: 2269, s. 1-4, 100-176; t. 316: 2270, s. 1-4, 100-176; t. 317: 2271, s. 1-4, 100-176; t. 318: 2272, s. 1-4, 100-176; t. 319: 2273, s. 1-4, 100-176; t. 320: 2274, s. 1-4, 100-176; t. 321: 2275, s. 1-4, 100-176; t. 322: 2276, s. 1-4, 100-176; t. 323: 2277, s. 1-4, 100-176; t. 324: 2278, s. 1-4, 100-176; t. 325: 2279, s. 1-4, 100-176; t. 326: 2280, s. 1-4, 100-176; t. 327: 2281, s. 1-4, 100-176; t. 328: 2282, s. 1-4, 100-176; t. 329: 2283, s. 1-4, 100-176; t. 330: 2284, s. 1-4, 100-176; t. 331: 2285, s. 1-4, 100-176; t. 332: 2286, s. 1-4, 100-176; t. 333: 2287, s. 1-4, 100-176; t. 334: 2288, s. 1-4, 100-176; t. 335: 2289, s. 1-4, 100-176; t. 336: 2290, s. 1-4, 100-176; t. 337: 2291, s. 1-4, 100-176; t. 338: 2292, s. 1-4, 100-176; t. 339: 2293, s. 1-4, 100-176; t. 340: 2294, s. 1-4, 100-176; t. 341: 2295, s. 1-4, 100-176; t. 342: 2296, s. 1-4, 100-176; t. 343: 2297, s. 1-4, 100-176; t. 344: 2298, s. 1-4, 100-176; t. 345: 2299, s. 1-4, 100-176; t. 346: 2300, s. 1-4, 100-176; t. 347: 2301, s. 1-4, 100-176; t. 348: 2302, s. 1-4, 100-176; t. 349: 2303, s. 1-4, 100-176; t. 350: 2304, s. 1-4, 100-176; t. 351: 2305, s. 1-4, 100-176; t. 352: 2306, s. 1-4, 100-176; t. 353: 2307, s. 1-4, 100-176; t. 354: 2308, s. 1-4, 100-176; t. 355: 2309, s. 1-4, 100-176; t. 356: 2310, s. 1-4, 100-176; t. 357: 2311, s. 1-4, 100-176; t. 358: 2312, s. 1-4, 100-176; t. 359: 2313, s. 1-4, 100-176; t. 360: 2314, s. 1-4, 100-176; t. 361: 2315, s. 1-4, 100-176; t. 362: 2316, s. 1-4, 100-176; t. 363: 2317, s. 1-4, 100-176; t. 364: 2318, s. 1-4, 100-176; t. 365: 2319, s. 1-4, 100-176; t. 366: 2320, s. 1-4, 100-176; t. 367: 2321, s. 1-4, 100-176; t. 368: 2322, s. 1-4, 100-176; t. 369: 2323, s. 1-4, 100-176; t. 370: 2324, s. 1-4, 100-176; t. 371: 2325, s. 1-4, 100-176; t. 372: 2326, s. 1-4, 100-176; t. 373: 2327, s. 1-4, 100-176; t. 374: 2328, s. 1-4, 100-176; t. 375: 2329, s. 1-4, 100-176; t. 376: 2330, s. 1-4, 100-176; t. 377: 2331, s. 1-4, 100-176; t. 378: 2332, s. 1-4, 100-176; t. 379: 2333, s. 1-4, 100-176; t. 380: 2334, s. 1-4, 100-176; t. 381: 2335, s. 1-4, 100-176; t. 382: 2336, s. 1-4, 100-176; t. 383: 2337, s. 1-4, 100-176; t. 384: 2338, s. 1-4, 100-176; t. 385: 2339, s. 1-4, 100-176; t. 386: 2340, s. 1-4, 100-176; t. 387: 2341, s. 1-4, 100-176; t. 388: 2342, s. 1-4, 100-176; t. 389: 2343, s. 1-4, 100-176; t. 390: 2344, s. 1-4, 100-176; t. 391: 2345, s. 1-4, 100-176; t. 392: 2346, s. 1-4, 100-176; t. 393: 2347, s. 1-4, 100-176; t. 394: 2348, s. 1-4, 100-176; t. 395: 2349, s. 1-4, 100-176; t. 396: 2350, s. 1-4, 100-176; t. 397: 2351, s. 1-4, 100-176; t. 398: 2352, s. 1

Witold Hensel

